

Datum: 2022-12-16
Dnr: 3.1-22/0140

Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 21 oktober 2022 överlämnade Lunds universitet ett ärende om misstänkt oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Den forskning överlämnandet avser handlar om hur medborgare kan engageras och göras mer aktiva i en cirkulär ekonomi.

Misstankarna som överlämnats avser plagiering i följande artikel:

- [REDACTED] (2022). Engaging the citizen in the circular economy: Transcending the passive consumer role. *Frontiers in sustainability*. 2022. Doi 10.3389/frsus.2022.980047

Misstankarna avser plagiering av fyra textstycken ur en forskningsmedelsansökan med namnet UPCIRC: Upscaling circular consumption of finished goods in Norway som skickats till Norges forskningsråd. Författaren till artikeln, [REDACTED], var utsedd till granskare av forskningsmedelsansökningar vid forskningsrådet och fick i den egenskapen del av ansökan.

Den anmäldes yttrande

[REDACTED] bestrider att han gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Han anger att nu när han i efterhand tittar på den misstänkta plagieringen är det tydligt att text tagits ordagrant från forskningsmedelsansökan och att det är fråga om plagiering. Han anför dock att detta skett av misstag.

[REDACTED] anger att han är väl medveten om det forskningsetiska regelverket kring citering och referenshantering etcetera och att han aldrig medvetet skulle plagiera något. Han beskriver att han sporadiskt sammanställt underlag till artikeln genom att foga samman egna texter med urklipp ur andras texter i ett dokument som han sedan

utvecklat till en färdig artikel. Han ansåg att forskningsmedelsansökan innehöll källor som var inspirerande och intressanta att läsa och övervägde att ha med dem i en bakgrundstext i artikeln.

Under arbetets gång har han inte angivit vilka källor de inklipta texterna tagits från då han, enligt vad han uppger, aldrig hade för avsikt att använda texterna ordagrant utan avsåg att omarbete dem. Med tiden har texterna ur olika källor flutit samman och det har blivit otydligt vilken text som kommer varifrån. Han hade inte heller kvar forskningsmedelsansökan eftersom den var konfidentiell och han hade givits instruktioner om att den skulle förstöras efter en tid. Han kunde därför inte jämföra sin text med den. I stället förlitade han sig på att göra en sökning i ett plagieringsverktyg. När den sökningen visade mindre än 10 % matchning kände han sig säker på att artikeln inte innehöll plagiering och skickade in den till tidskriften.

██████████ beskriver att han var medveten om att litteraturen han använde i artikeln identifierats genom och inspirerats av forskningsmedelsansökan. Han anför dock att han inte var medveten om att exakta textstycken kopierats och använts ordagrant i artikeln utan var övertygad om att den kopierade texten inte hade tagits med i den slutliga versionen.

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen).

Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 §:

en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Nämndens prövning sker stegvis utifrån bestämmelsen ovan.

Nämndens motivering av beslutet

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Det innebär att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela

forskningsprocessen.¹ Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.²

Misstankarna om plagiering avser en artikel som publicerats i den vetenskapliga tidskriften *Frontiers in sustainability*. Artikeln utgör rapportering av forskning och ska därmed prövas av nämnden.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet^{3,4}

Plagiering innebär att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁵

Misstankarna om plagiering avser att textstycken i en artikel tagits ur en forskningsmedelsansökan skriven av andra än artikelförfattaren.

Nämnden konstaterar att det är tydligt att stycken i artikeln är kopierade ur forskningsmedelsansökan utan att citat eller källa angetts och att ursprungskällan därmed inte givits tillbörligt erkännande. Den anmälde forskaren medger att artikeln inspirerats av forskningsmedelsansökan och delvis baserats på den. Han anger att när han nu i efterhand tittar på den text som misstankarna avser, är det tydligt att den innehåller plagiering. Sammanfattningsvis är det därför ostridigt att det är fråga om plagiering.

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan utgöra oredlighet i forskning.

Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁶

¹ Prop. 2018/19:58, s. 100.

² Prop. 2018/19:58, s. 49.

³ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Nämnden konstaterar att plagieringen avser ett flertal stycken som kopierats närmast ordagrant ur forskningsmedelsansökan utan att citat eller källa angivits. De flesta styckena innehåller inte bara en text som plagierats utan avser flera betydelsebärande resonemang sammansatta från och baserade på flera andra källor. Det är således inte fråga om allmänt vedertagna beskrivningar eller liknande. Utöver detta fäster nämnden särskild vikt vid att den anmälda fått forskningsmedelsansökan i egenskap av granskare och att han undertecknat en överenskommelse om att hantera den konfidentiellt och inte för andra ändamål än granskningen. Att han trots detta tagit en del av den bärande idén bakom forskningsmedelsansökan och även plagierat text anses särskilt allvarligt. Nämnden bedömer därför sammantaget att plagieringen är en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Den omständigheten att plagieringen gjorts i en enstaka artikel, ändrar inte den slutsatsen.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning.

Uppsåt innebär att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta.

Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁷

██████████ anför att han är medveten om det forskningsetiska regelverket kring plagiering och att han aldrig skulle plagiera medvetet. Han menar att plagieringen skett dels till följd av slarv när han inte haft ordning på källmaterialet i alla versioner av texten, dels för att han litat på sökningen i plagieringsverktyg.

Nämnden konstaterar att ██████████ medger att han var medveten om det forskningsetiska regelverket. Han har likaså varit fullt införstådd med att forskningsmedelsansökan var konfidentiell och att han fått den i granskningssyfte och inte fick använda den för andra ändamål. Trots det har han tagit en del av dess bärande idé, kopierat text direkt ur den och använt den för eget bruk. Nämnden bedömer mot denna bakgrund att plagieringen skett fullt medvetet.

Att han inte skulle ha varit medveten om plagiaten när han senare skickade in artikeln för publicering finner nämnden inte trovärdigt. Vidare anser nämnden att ██████████ argument att han förlitade sig på att artikeln inte innehöll plagiat efter att han gjort kontroller i plagieringsverktyg inte kan tillmätas betydelse. Nämnden vill peka på

⁷ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.

att han visste att forskningsmedelsansökan var konfidentiell och måste ha förstått att det var ytterst osannolikt att plagieringen skulle upptäckas av ett plagieringsverktyg som till huvudsak har tillgång till publicerade källor. Nämnden konstaterar därutöver att det vare sig är möjligt eller lämpligt att förlita sig på att upptäcka plagiering på det sätt han gjort.

Nämnden menar sammanfattningsvis att [REDACTED] förstått vad han gjort och att plagieringen därför skett med uppsåt eller i vart fall med grov oaktsamhet.

Sammanfattning av beslutet

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av kanslichefen Karin Nylén.

Thomas Bull
Ordförande

Karin Nylén
Kanslichef